ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 2ας Δεκεμβρίου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Κατά το 1987, οι υπηρεσίες της Επιτροπής έλαβαν καταγγελίες, προερχόμενες από μια γαλλική επιχείρηση, κατά τις οποίες οι ελληνικές αρχές είχαν επιβάλει αδικαιολόγητους περιορισμούς στην εισαγωγή κατεψυγμένων κοτόπουλων προελεύσεως Γαλλίας.

Με τις καταγγελίες αυτές, υποστηριζόταν ειδικότερα ότι: α') κατά τον Ιούνιο του 1987, οι εν λόγω αρχές είχαν κατάσχει 90 τόννους κατεψυγμένων κοτόπουλων, κατόπιν εντοπισμού ιχνών σαλμονέλας επί των σφαγίων των πουλερικών· β') τον Οκτώβριο του 1987, οι ίδιες αρχές είχαν κατακρατήσει δύο παρτίδες κοτόπουλων, με το πρόσχημα ότι είχαν περιεκτικότητα σε νερό που υπερέβαινε την προβλεπόμενη στην κοινοτική ρύθμιση· γ') κατά το ίδιο έτος, τέλος, είχε καθυστερήσει επανειλημμένα η χορήγηση αδείας για κατανάλωση στην ελληνική αγορά ορισμένων παρτίδων κατεψυγμένων κοτόπουλων.

2. Αφού εξέτασε τα καταγγελλόμενα περιστατικά, η Επιτροπή, κρίνοντας ότι τα μέτρα που είχαν λάβει οι ελληνικές αρχές συνιστούσαν παράβαση του κοινοτικού δικαίου, κάλεσε κατ' αρχάς την οικεία κυβέρνηση να επιτρέψει την εισαγωγή και την εμπορία του εμπορεύματος· στη συνέχεια δε, κατόπιν της αρνήσεως που της προβλήθηκε, αποφάσισε να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Κατά το προ της ασκήσεως της προσφυγής στάδιο, οι ελληνικές αρχές αρνήθηκαν κατηγορηματικά ότι είχαν παραβεί τη σχετική κοινοτική ρύθμιση και διαβεβαίωσαν ότι απλώς είχαν εφαρμόσει επακριβώς τις υγειονομικές διατάξεις της Κοινότητας, ελλείψει δε τέτοιων διατάξεων, τις εθνικές διατάξεις, χωρίς άλλωστε να ασκούν καμμία διάκριση αναλόγως της χώρας καταγωγής των προϊόντων.

3. Θεωρώντας την απάντηση αυτή μη ικανοποιητική, η Επιτροπή αποφάσισε να προσφύγει στο Δικαστήριο, από το οποίο ζήτησε να αναγνωρίσει ότι η Ελληνική Δημοκρατία: α') απαγορεύοντας την εισαγωγή παρτίδας 90 τόννων κατεψυγμένων κοτόπουλων προελεύσεως Γαλλίας λόγω της παρουσίας σαλμονελών στην επιφάνεια ορισμένων σφαγίων, β') απαγορεύοντας την εισαγωγή περισσότερων από 40 τόννους κοτόπουλων με το πρόσχημα της υπερβολικής ποσότητας σε εξωγενές νερό και γ') καθυστερώντας συστηματικά και επανειλημμένα την εισαγωγή αρκετών παρτίδων κατεψυγμένων κοτόπουλων, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από την οδηγία

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

71/118/ΕΟΚ [1], την οδηγία 83/643/ΕΟΚ [2], όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 87/53/ΕΟΚ [3], τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 2967/76 [4] και 2777/75 [5], καθώς και τα άρθρα 30 έως 36 της Συνθήκης ΕΟΚ.

4. Θα εξετάσω χωριστά και κατά σειράν τις τρεις αιτιάσεις που στρέφονται κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Ως προς την πρώτη απ' αυτές, που αφορά την απαγόρευση εισαγωγής κοτόπουλων λόγω της διαπιστωθείσας παρουσίας σαλμονελών, θεωρώ κατ' αρχάς αναγκαίο να υπενθυμίσω λεπτομερέστερα τα πραγματικά περιστατικά από τα οποία ξεκίνησε η παρούσα διαδικασία.

Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, οι ελληνικές αρχές κατέσχεσαν πράγματι, τον Ιούνιο του 1987, ενενήντα τόννους κοτόπουλων, διότι εξακρίβωσαν πάνω στο εμπόρευμα την παρουσία σαλμονελών των ορροτύπων «infantis» και «virchow».

Μια δεύτερη, όμως, πραγματογνωμοσύνη, που πραγματοποιήθηκε τον Δεκέμβριο 1987 από κτηνίατρο τον οποίο όρισε η εξάγουσα επιχείρηση, βάσει του άρθρου 10 της οδηγίας 71/118/ΕΟΚ [6], κατέληξε στο πόρισμα ότι η παρουσία των σαλμονελών την οποία είχαν εξακριβώσει οι ελληνικές αρχές οφειλόταν, κατά πάσα πιθανότητα, σε μόλυνση των κρεάτων μετά τη σφαγή. Κατά τον πραγματογνώμονα, η διαφορά μεταξύ των μικροβιολογικών αναλύσεων που διενεργήθηκαν στη Γαλλία (που απέβησαν όλως αρνητικές) και εκείνων που διενεργήθηκαν στην Ελλάδα (που απέβησαν εν μέρει θετικές) εξηγούνταν από τη διαφορετική μέθοδο αναλύσεως την οποία χρησιμοποιούσαν οι Έλληνες κτηνίατροι· η μέθοδος αυτή συνίστατο στη λήψη δείγματος 25 γραμμαρίων δέρματος, υποδορίων ιστών και θωρακικών μυών· αντιθέτως, η μέθοδος που χρησιμοποιείτο από τους Γάλλους κτηνιάτρους προέβλεπε την αφαίρεση του δέρματος και την καυτηρίαση της μυϊκής επιφανείας.

Μια νεώτερη πραγματογνωμοσύνη, που πραγματοποιήθηκε επί νέων δειγμάτων, που ελήφθησαν από πενήντα κοτόπουλα, επιβεβαίωσε, στην ουσία, τα προηγούμενα αποτελέσματα: διαπιστώθηκαν δηλαδή ίχνη σαλμονέλας επί δύο δειγμάτων που αναλύθηκαν κατά την ελληνική μέθοδο, ενώ τα δείγματα που αναλύθηκαν κατά τη γαλλική μέθοδο έδωσαν και πάλι αρνητικά αποτελέσματα.

5. Η Επιτροπή τονίζει, κατ' αρχάς, ότι, σύμφωνα με την οδηγία 71/118/ΕΟΚ, απαγορεύεται η εισαγωγή μόνο των παρτίδων κοτόπουλων που περιλαμβάνουν πτηνά προσβεβλημένα από μολυσματική νόσο. Κατά την άποψή της, όμως, η παρουσία περιορισμένου αριθμού σαλμονελών επί της επιφανείας των σφαγίων, η οποία οφείλεται πιθανότατα σε μόλυνση μετά τη σφαγή, δεν άγει στο συμπέρασμα ότι τα κοτόπουλα

1 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 15ης Φεβρουαρίου 1971, περί υγειονομικών προβλημάτων στον τομέα των συναλλαγών νωπών κρεάτων πουλερικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/006, σ. 116).

2 — Οδηγία του Συμβουλίου, της 1ης Δεκεμβρίου 1983, για τη διευκόλυνση των διοικητικών διατυπώσεων και των υλικών ελέγχων κατά τη μεταφορά εμπορευμάτων μεταξύ κρατών μελών (ΕΕ 1983, L 359, σ. 8).

3 — ΕΕ 1987, L 24, σ. 33.

4 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1976, περί καθορισμού κοινών κανόνων για την περιεκτικότητα σε νερό των κατεψυγμένων και υπερκατεψυγμένων αλεκτόρων, ορνίθων και ορνιθίων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/016, σ. 167).

5 — Κανονισμός του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1975, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του κρέατος πουλερικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/014, σ. 71).

6 — Υπενθυμίζω ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση της 22ας Μαΐου 1990, στην υπόθεση C-333/88, *Alimenta*, σκέψη 21 (Συλλογή 1990, σ. I-2077), η διατυπούμενη από τον πραγματογνώμονα κτηνίατρο γνώμη που προβλέπεται στο άρθρο 10 της οδηγίας 71/118/ΕΟΚ στερείται μεν αποφασιστικού και δεσμευτικού αποτελέσματος, πλην όμως αποτελεί σημαντικό στοιχείο εκτιμήσεως για τις εθνικές αρχές και το ενδεχομένως επιληφθησόμενο εθνικό δικαστήριο.

έχουν προσβληθεί από μολυσματική νόσο, όπως η σαλμονέλωση.

Περαιτέρω, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η παρουσία σαλμονελών επί των σφαγίων των πουλερικών είναι, δυστυχώς, ένα φαινόμενο πολύ διαδεδομένο στην Κοινότητα· από την άλλη πλευρά, από τη σχετική επιστημονική βιβλιογραφία προκύπτει ότι η παρουσία ορισμένων μικροοργανισμών, συμπεριλαμβανομένης της σαλμονέλας, επί των σφαγίων των πτηνών δεν είναι ικανή να θέσει σε κίνδυνο την υγεία του ανθρώπου, εφόσον τα προϊόντα αυτά υποβάλλονται, πριν από την κατανάλωση, σε επεξεργασία σε υψηλές θερμοκρασίες.

Δεν είναι, επομένως, ρεαλιστικό, κατά την Επιτροπή, ενόσω εκκρεμεί — ή, εν πάση περιπτώσει, ελλείπει — ο καθορισμός σε κοινοτικό επίπεδο μικροβιολογικών μεθόδων αναλύσεως και οριακών τιμών, να απαιτείται παντελής απουσία μικροβίων επί των σφαγίων των πουλερικών.

Η προσφεύγουσα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εφαρμογή της μεθόδου ανιχνεύσεως σαλμονελών που χρησιμοποιείται στην Ελλάδα οδηγεί σε αδυναμία διαθέσεως στην αγορά σημαντικού ποσοστού της κοινοτικής παραγωγής πουλερικών.

6. Κατόπιν τούτου, υπενθυμίζω κατ' αρχάς ότι, για να διευκολύνει την ενδοκοινοτική εμπορία νωπών κρεάτων πουλερικών, το Συμβούλιο εξέδωσε, από τις αρχές της δεκαετίας του '70, την οδηγία 71/118/ΕΟΚ, που αποσκοπούσε στην εναρμόνιση των υγειονομικών προδιαγραφών των διαφόρων κρατών μελών.

Όπως, όμως, έχει δεχτεί στο παρελθόν το Δικαστήριο, «η οδηγία 71/118, εν αναμονή πλέον προωθημένης εναρμονίσεως, ρητώς επιφυλάσσει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να αρνούνται την εισαγωγή στο έδαφός τους κρεάτων πουλερικών που θεωρούν ακατάλληλα προς βρώση» [7]· και όντως, το άρθρο 9, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας προβλέπει ότι ένα κράτος μέλος δύναται να απαγορεύει τη θέση σε κυκλοφορία, εντός του εδάφους του, νωπών κρεάτων πουλερικών προερχομένων από άλλο κράτος μέλος, εφόσον, κατά την υγειονομική επιθεώρηση που πραγματοποιείται στη χώρα προορισμού, διαπιστώνεται ότι τα κρέατα αυτά είναι ακατάλληλα για την ανθρώπινη κατανάλωση.

Είναι, άλλωστε, προφανές ότι, όταν αρνείται την εισαγωγή του εμπορεύματος στο έδαφός του, το οικείο κράτος μέλος οφείλει να μην υπερβαίνει τα όρια των οριζομένων στο άρθρο 36 της Συνθήκης ΕΟΚ, το οποίο επιτρέπει την επιβολή απαγορεύσεων εισαγωγής που δικαιολογούνται ειδικότερα από λόγους προστασίας της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, αρκεί οι απαγορεύσεις αυτές να μην αποτελούν ούτε μέσο αυθαιρέτων διακρίσεων, ούτε συγκεκαλυμμένο περιορισμό στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

7. Από την άποψη αυτή, πρέπει ευθύς αμέσως να διευκρινιστεί ότι η Επιτροπή, όπως ρητώς αποσαφήνισε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, δεν προσάπτει στην Ελληνική Δημοκρατία ότι χρησιμοποιεί μεθόδους αναλύσεως ή κριτήρια συνιστώντα διάκριση εις βάρος των εισαγομένων προϊόντων, αλλ' απλώς ότι δεν επέτρεψε την εισαγωγή πουλερικών που, κατά την άποψή της, δεν ενέχουν κίνδυνο για την ανθρώπινη υγεία.

7 — Προαναφερθείσα απόφαση της 22ας Μαΐου 1990, *Alimenta*, σκέψη 17.

Είναι, όμως, χρήσιμο να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οσάκις, στο στάδιο στο οποίο έχει εξελιχθεί η επιστημονική έρευνα, εξακολουθούν να υπάρχουν αβεβαιότητες, ελλείψει εναρμονίσεως, στα κράτη μέλη εναπόκειται να αποφασίσουν σε ποιο βαθμό θέλουν να διασφαλίσουν την προστασία της υγείας και της ζωής των ανθρώπων, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψη τις επιταγές της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων εντός της Κοινότητας [8].

8. Με αυτά τα δεδομένα, παρατηρώ ότι από το σύνολο της επιστημονικής βιβλιογραφίας που προσκόμισαν η Επιτροπή και η Ελληνική Κυβέρνηση προκύπτει πράγματι ότι η παρουσία σαλμονελών επί των σφαγίων κοτόπουλων είναι ένα αρκετά διαδεδομένο φαινόμενο. Αντιθέτως, όμως, προς ό,τι υποστηρίζει η Επιτροπή, τα εν λόγω συγγράμματα τονίζουν ότι υφίσταται αληθής κίνδυνος για την ανθρώπινη υγεία όχι μόνον όταν διαπιστώνονται σαλμονέλες στους μυϊκούς ιστούς των πουλερικών, αλλά επίσης — και ασφαλώς σε όχι αμελητέο βαθμό — όταν οι μικροοργανισμοί αυτοί υπάρχουν επί του σφαγίου απλώς του πουλερικού.

Ο κίνδυνος λοιμώξεως για τον άνθρωπο μπορεί, πράγματι, να προκύπτει από ανεπαρκή επεξεργασία σε υψηλές θερμοκρασίες, από χειρισμό των μολυσμένων σφαγίων μη σύμφωνο προς τους υγειονομικούς κανόνες, από κακή συντήρηση του μαγειρευμένου μολυσμένου κρέατος ή απλώς από τη μόλυνση των χώρων, των επιφανειών, των εργαλείων και των ανθρώπινων χεριών που έρχονται σε επαφή με τα μολυσμένα σφάγια.

8 — Απόφαση της 6ης Ιουνίου 1984, στην υπόθεση 97/83, *Melkunie*, σκέψη 18 ((Συλλογή 1984, σ. 2367)· απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, στην υπόθεση 174/82, *Sandoz*, σκέψη 16 (Συλλογή 1983, σ. 2445)· απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1981, στην υπόθεση 272/80, *Biologische Produkten*, σκέψη 12 (Συλλογή 1981, σ. 3277).

Ο κίνδυνος, όμως, λοιμώξεως, ο οποίος αυξάνει όταν συντρέχουν ορισμένες κλιματικές συνθήκες που ευνοούν τον πολλαπλασιασμό των σαλμονελών, μπορεί να είναι ιδιαίτερα σοβαρός στις περιπτώσεις που χρησιμοποιούνται πουλερικά σε μεγάλες ποσότητες, όπως συνήθως συμβαίνει στα μαγειρεία σχολείων, νοσοκομείων, φυλακών, κ.λπ.

Εξ άλλου, όπως μπορεί εύκολα να φανταστεί κανείς, οι κίνδυνοι λοιμώξεως είναι ιδιαίτερα ανησυχητικοί για ορισμένες ομάδες του πληθυσμού, όπως τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι ή τα άτομα με εξασθενημένο ανοσοποιητικό σύστημα, κατηγορίες προσώπων που κινδυνεύουν να προσβληθούν ακόμη και από μια σχετικά περιορισμένη δόση σαλμονελών.

9. Οι προεκτεθείσες σκέψεις, σχετικά με τον κίνδυνο τον οποίον ενέχει η παρουσία σαλμονελών επί των σφαγίων των πουλερικών, ενισχύονται, εξ άλλου, από το ότι η Επιτροπή, αφενός, φαίνεται να αναγνωρίζει ότι, ακόμη και όσον αφορά την παρουσία σαλμονέλας επί της επιφανείας των σφαγίων, κάποιες οριακές τιμές πρέπει πάντως να τηρούνται (παράγραφος 7 της νομικής θεμελιώσεως της προσφυγής)· και, αφετέρου, εγκατέλειψε τον προηγούμενο προσανατολισμό της — ο οποίος συνίστατο στην πρόθεση καθορισμού οριακών τιμών για τις σαλμονέλες επιτρεπομένων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο — και εστράφη μάλλον προς μια πολιτική προλήψεως και, επομένως, μειώσεως της παρουσίας σαλμονέλας στα πτηνοτροφεία, που θα συνοδεύεται από εκστρατεία διαπαιδαγωγήσεως του καταναλωτή (απάντηση της Επιτροπής στην τρίτη ερώτηση του Δικαστηρίου).

10. Υπό το φως των προλεχθέντων, νομίζω ότι ήταν δικαιολογημένος ο φόβος των

ελληνικών αρχών ότι η εισαγωγή των επίδικων κοτόπουλων θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την υγεία των ανθρώπων, ενώ δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, εύλογη η αξίωση να εκθέσουν οι εν λόγω αρχές τον πληθυσμό σε κίνδυνο, έστω και περιορισμένο και δυνάμενο να προκύψει από μη ορθό χειρισμό των πουλερικών.

11. Και δεν βρίσκω πειστικούς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής ότι, στην υπό κρίση περίπτωση, οι ελληνικές κτηνιατρικές αρχές διαπίστωσαν την παρουσία 6 μόνο σαλμονελών πάνω σε 6 κοτόπουλα και ότι, ως εκ τούτου, ο αριθμός σαλμονελών που βρέθηκε στις εξετασθείσες παρτίδες ήταν κατώτερος του κατωτάτου ορίου επικινδυνότητας.

Συγκεκριμένα, οι ισχυρισμοί αυτοί δεν φαίνεται να στηρίζονται σε κανένα αντικειμενικό στοιχείο· αντιθέτως, η Ελληνική Κυβέρνηση διευκρίνισε ότι η μέθοδος αναλύσεως που χρησιμοποιήθηκε εν προκειμένω περιέχει εμπλουτισμό, πράγμα το οποίο καθιστά αδύνατη την ακριβή μέτρηση των σαλμονελών που υπάρχουν επί των διαφόρων σφαγίων. Κατά τη γνώμη της καθής, αντιθέτως, η καταλληλότερη μέθοδος για να εξασφαλιστεί η μη επικινδυνότητα του προϊόντος έγκειται στην πιστοποίηση της ανυπαρξίας σαλμονελών σε σχέση προς δεδομένο βάρος ή δεδομένη επιφάνεια.

12. Ας προστεθεί ότι, όπως προκύπτει από την απάντηση της Επιτροπής στην πρώτη ερώτηση του Δικαστηρίου, η Ελλάδα δεν είναι η μόνη χώρα της Κοινότητας που διενεργεί ελέγχους επί του δέρματος των πουλερικών και ότι η ίδια η Γαλλική Κυβέρνηση, που παρενέβη υπέρ της προσφεύγουσας, αναγνωρίζει ότι οι ελληνικές υγειονομικές αρχές έχουν το δικαίωμα, ελλείψει σχετικών κοινοτικών προδιαγραφών, να διενεργούν αναλύσεις επί δειγμάτων αποτελουμένων από μείγμα δέρματος και μυών (υπόμνημα παρεμβάσεως, σελ. 4).

13. Με τη δεύτερη αιτίαση, η Επιτροπή κατηγορεί τις ελληνικές αρχές ότι παρενέβαλαν αδικαιολόγητα εμπόδια στην εισαγωγή δύο παρτίδων κοτόπουλων, με πρόσχημα την υπερβολική περιεκτικότητά τους σε εξωγενές νερό.

Για να γίνει καλώς αντιληπτό το περιεχόμενο της επικρίσεως αυτής, χρειάζεται να υπομνηστεί εδώ η διάταξη του κανονισμού 2967/76, του οποίου καταλογίζεται η παράβαση.

Κατά το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού:

«1. Η περιεκτικότητα σε νερό δύναται αρχικά να ελεγχθεί σύμφωνα με τη μέθοδο της ταχείας ανιχνεύσεως που περιγράφεται στο παράρτημα ΙΙ.

Οσάκις υφίστανται υπόνοιες ότι κατά την επεξεργασία χρησιμοποιήθηκαν ουσίες που έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της κατακρατήσεως νερού από τα πουλερικά, η περιεκτικότητα σε νερό προσδιορίζεται απ' ευθείας σύμφωνα με μία από τις περιγραφόμενες στα παραρτήματα ΙΙΙ και IV μεθόδους, κατ' εκλογή του κράτους μέλους.

Αν το αποτέλεσμα από τη μέθοδο ταχείας ανιχνεύσεως δεν υπερβαίνει την τιμή που καθορίζεται στο παράρτημα ΙΙ, σημείο 7, τα αντίστοιχα πουλερικά θεωρούνται ότι είναι σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό.

2. Αν τα αποτελέσματα του ελέγχου κατά τη μέθοδο ταχείας ανιχνεύσεως υπερβαίνουν το όριο που καθορίζεται στο παράρτημα ΙΙ σημείο 7 ή αν δεν χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος αυτή, διεξάγεται χημική ανάλυση με χρήση μιας από τις μεθόδους που περιγράφονται στα παραρτήματα ΙΙΙ και IV κατ' εκλογή του κράτους μέλους.

Αν τα αποτελέσματα του ελέγχου με χρήση μιας από τις μεθόδους ανιχνεύσεως που περιγράφονται στα παραρτήματα ΙΙΙ και IV υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια, τα αντίστοιχα πουλερικά δεν θεωρούνται σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό. Στην περίπτωση όμως αυτή, ο κάτοχος των σχετικών πουλερικών δύναται να απαιτήσει να διεξαχθεί μια αντανάλυση με την ίδια μέθοδο.»

14. Η Επιτροπή, τόσο κατά το προ της ασκήσεως της προσφυγής στάδιο, όσο και με την προσφυγή, έψεξε τις ελληνικές αρχές ότι χρησιμοποίησαν διαδοχικά δύο διαφορετικούς τύπους αναλύσεως, δηλαδή πρώτα τη μέθοδο ταχείας ανιχνεύσεως του παραρτήματος ΙΙ και έπειτα τη μέθοδο που περιγράφεται στο παράρτημα ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού.

Κατά την Επιτροπή, εφόσον τα αποτελέσματα του ελέγχου που διενεργήθηκε με την τεχνική της αποστραγγίσεως (που περιγράφεται στο παράρτημα ΙΙ) δεν είχαν υπερβεί τα προβλεπόμενα όρια, το επίδικο εμπόρευμα έπρεπε να θεωρηθεί σύμφωνο με την κοινοτική ρύθμιση, χωρίς να χρειαστεί να διεξαχθεί και δεύτερος έλεγχος κατά τη μέθοδο του παραρτήματος ΙΙΙ.

Η προσφεύγουσα προσθέτει ότι, εν πάση περιπτώσει, ακόμη και σε περίπτωση που οι ελληνικές αρχές είχαν κάθε λόγο να προβούν σε συμπληρωματική χημική ανάλυση, έπρεπε να είχαν τηρήσει τις μεθόδους ως προς τη διαδικασία και τον υπολογισμό των αποτελεσμάτων που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΙΙ, πράγμα που δεν έπραξαν.

15. Ως προς το πρώτο ζήτημα, επισημαίνω ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η Ελληνική Κυβέρνηση αρνήθηκε κατηγορηματικά, ήδη από το προ της ασκήσεως της προσφυγής στάδιο, ότι είχε προβεί σε δύο διαδοχικές χημικές αναλύσεις ακολουθώντας διαφορετικές μεθόδους· τόνισε, αντιθέτως, ότι, τόσο για την πρώτη, όσο και για τη δεύτερη ανάλυση, είχε εφαρμόσει τη μέθοδο του παραρτήματος ΙΙΙ. Η εξέταση της επίδικης παρτίδας πουλερικών με τη μέθοδο του παραρτήματος ΙΙ έγινε στα πλαίσια της επανεξετάσεως της εν λόγω παρτίδας και μόνο μετά από απαίτηση της πραγματογνώμονος, στην οποία είχε διευκρινιστεί άλλωστε ότι το αποτέλεσμα μιας τέτοιας αναλύσεως δεν θα λαμβανόταν εν πάση περιπτώσει υπόψη, εφόσον για την πρώτη ανάλυση είχε εφαρμοστεί η διαφορετική μέθοδος του παραρτήματος ΙΙΙ.

16. Εν όψει του ισχυρισμού αυτού, που δεν αποκρούστηκε πειστικά από την Επιτροπή — η οποία, ας υπομνηστεί, φέρει το βάρος της αποδείξεως της καταγγελλομένης παραβάσεως [9] —, δεν μένει παρά να απορριφθεί και αυτή η αιτίαση.

Και δεν νομίζω ότι το Δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τη νέα επιχειρηματολογία, την οποία προέβαλε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία οι ελληνικές αρχές ούτως ή άλλως δεν έπρεπε, χωρίς να εξηγήσουν για ποιον λόγο, να διενεργήσουν τον πρώτο έλεγχο χρησιμοποιώντας την τεχνική ανιχνεύσεως του παραρτήματος ΙΙΙ. Κατ' αυτόν τον τρόπο, πράγματι, η Επιτροπή μεταβάλλει εντελώς το αντικείμενο της αιτιάσεώς της, πράγμα που — ως

9 — Βλ., τελευταία, απόφαση της 17ης Νοεμβρίου 1992, στην υπόθεση C-157/91, *Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών*, σκέψη 12, που δεν έχει δημοσιευθεί ακόμη στη Συλλογή.

γνωστόν — δεν επιτρέπεται από τους κανόνες που διέπουν την ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασία.

17. Ομοίως, ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι οι ελληνικές αρχές, κατά την εφαρμογή της μεθόδου του παραρτήματος ΙΙΙ, δεν τήρησαν τις προβλεπόμενες τεχνικές προδιαγραφές δεν φαίνεται να αποδείχτηκε επαρκώς, εν όψει των λεπτομερών διευκρινίσεων που έδωσε η Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία καταλογίζει συγκεκριμένα στην Επιτροπή — σχετικά με τον υπολογισμό της μέσης τιμής περιεκτικότητας σε πρωτεΐνες — ότι ανέφερε μόνο τα στοιχεία που διαπιστώθηκαν πάνω σε ένα μόνο δείγμα, ενώ, για τα λοιπά σφάγια που εξετάστηκαν, καμμία από τις πιστοποιηθείσες τιμές δεν υπερβαίνει τη διαφορά που επιτρέπεται κατά τη μέθοδο ISO 937. Εξ άλλου, προσθέτει η καθής, αν το αποτέλεσμα εξαχθεί από τα έξι συγκεκριμένα κοτόπουλα, η εξετασθείσα παρτίδα υπερβαίνει ούτως ή άλλως τα όρια που προβλέπονται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 2967/76.

18. Η Επιτροπή παραπονείται, τέλος, — και φτάνω έτσι στην τρίτη αιτίαση που στρέφεται κατά της Ελληνικής Κυβερνήσεως — ότι παρατηρήθηκαν συστηματικές και επανειλημμένες καθυστερήσεις στην εισαγωγή διαφόρων παρτίδων κατεψυγμένων κοτόπουλων.

Ειδικότερα, κατά την προσφεύγουσα, οι ελληνικές αρχές καθυστέρησαν, τον Οκτώβριο του 1987, κατά δύο και κατά τέσσερις εβδομάδες αντιστοίχως, την εισαγωγή δύο παρτίδων εμπορεύματος 22 περίπου τόννων της καθεμιάς· κατά τον προηγούμενο Ιούλιο, είχαν καθυστερήσει κατά δύο εβδομάδες μια παρτίδα 216 τόννων· τέλος, είχαν κατακρατήσει επί ένα μήνα περίπου, τον Απρίλιο του ίδιου έτους, μια παρτίδα 112 τόννων.

19. Η αιτίαση που προβάλλει η Επιτροπή στηρίζεται κατ' ουσίαν στο άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ και στο άρθρο 6 της οδηγίας 83/643/ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 87/53/ΕΟΚ, κατά το οποίο τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν ότι ο χρόνος αναμονής για τη διεξαγωγή των διαφόρων ελέγχων και διατυπώσεων δεν θα υπερβαίνει τα χρονικά όρια που είναι αναγκαία για την προσήκουσα εκτέλεσή τους. Προς τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη οργανώνουν τα ωράρια λειτουργίας των υπηρεσιών που πραγματοποιούν τους ελέγχους και πληρούν τις διατυπώσεις, τη διατιθέμενη οργανική τους δύναμη, καθώς και τις πρακτικές λεπτομέρειες της διεκπεραιώσεως των εμπορευμάτων και των παραστατικών που έχουν σχέση με την πραγματοποίηση των ελέγχων και των διατυπώσεων, κατά τρόπον ώστε να μειώνεται στο ελάχιστο ο χρόνος αναμονής κατά τη ροή της κυκλοφορίας.

20. Θα πω, ευθύς αμέσως, ότι ούτε όσον αφορά την τελευταία αυτή αιτίαση τα καταμαρτυρούμενα από την προσφεύγουσα φαίνεται να στηρίζονται σε αρκετά στέρεα αποδεικτικά στοιχεία· δημιουργείται μάλιστα η αίσθηση ότι η Επιτροπή, άπαξ αποφάσισε να κινήσει μια διαδικασία κατά παραβάσεως που στρεφόταν κατ' ουσίαν κατά των μεθόδων ελέγχου των ελληνικών αρχών σχετικά με τη σαλμονέλα και την περιεκτικότητα σε εξωγενές νερό, απλώς προσέθεσε, στη συνέχεια, στις κύριες αιτιάσεις και μερικά ακόμη παράπονα, τα οποία είχε διατυπώσει ο ενδιαφερόμενος εξαγωγέας.

Πράγματι, όσον αφορά τις καθυστερήσεις που αφορούν την παρτίδα των 216 τόννων και τις δύο παρτίδες των 22 περίπου τόννων εκάστης, δεν νομίζω ότι η Επιτροπή προέβαλε κάποιο αποδεικτικό στοιχείο πρόσφορο για να αντικρούσει τους ισχυρισμούς της Ελληνικής Κυβερνήσεως ότι οι καθυστερήσεις οφείλονταν στο γεγονός ότι τα επίδικα κοτόπουλα είχαν υπερβολική περιεκτικότητα σε νερό και ότι, κατά συνέπεια, κατέστη αναγκαίο να επιτεθούν οι σχετικές ετικέτες, ενέργεια που εναπόκειται στους

αντιπροσώπους του αποστολέα (άρθρο 2 του κανονισμού 2785/80) [10].

Η Επιτροπή αναγνωρίζει μάλιστα ότι οι εξηγήσεις των ελληνικών αρχών θα μπορούσαν να γίνουν δεκτές, αν ο έλεγχος της περιεκτικότητας σε νερό είχε πραγματοποιηθεί σωστά και αν το αποτέλεσμά του υπερέβαινε το όριο που καθορίζει η κοινοτική ρύθμιση, υποστηρίζει όμως, χωρίς ωστόσο να προβάλλει σχετικώς κάποιο αποδεικτικό στοιχείο, ότι αυτό δεν συνέβη εν προκειμένω.

21. Είναι αλήθεια, έπειτα, όσον αφορά τις παρτίδες των 22 τόννων, ότι οι ελληνικές αρχές δικαιολόγησαν την καθυστέρηση με την αιτιολογία ότι το όργανο που χρησιμοποιούνταν για τις εξετάσεις του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού 2967/76 είχε χαλάσει, πράγμα που κατέστησε αναγκαία την αντικατάσταση της συσκευής.

Πάντως, — έστω και αν είναι αναντίρρητο ότι στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εναπόκειται να οργανώνει τη διενέργεια των ελέγχων έτσι ώστε να αποφεύγει την παρεμβολή αδικαιολογήτων εμποδίων και να περιορίζει στο ελάχιστο τον χρόνο αναμονής — ελλείψει άλλων στοιχείων που να μαρτυρούν αμέλεια των εθνικών αρχών, δεν νομίζω ότι μπορεί να γίνει δεκτό ότι ένα κράτος παραβαίνει την οδηγία 83/643/ΕΟΚ ή το άρθρο 30 της Συνθήκης για τον απλό λόγο ότι υπήρξαν καθυστερήσεις στην εισαγωγή των εμπορευμάτων λόγω απρόβλεπτης βλάβης μιας συσκευής.

Επ' αυτού, θεωρώ σκόπιμο να υπενθυμίσω ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η επίδικη παρτίδα είχε ήδη υποβληθεί σε ένα πρώτο έλεγχο με τη μέθοδο του παραρτήματος ΙΙΙ, επειδή δε έπρεπε να διενεργηθεί δεύτερη πραγματογνωμοσύνη, ήταν αναγκαίο να χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα με τους ορισμούς του άρθρου 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 2967/76, η ίδια μέθοδος αναλύσεως.

22. Τέλος, μένει η παρτίδα των 112 τόννων, η οποία κατακρατήθηκε επί ένα μήνα περίπου, τον Απρίλιο του 1987. Στην περίπτωση αυτή, πράγματι η καθυστέρηση δεν φαίνεται να δικαιολογείται από κανένα ισχυρό λόγο, η δε Ελληνική Κυβέρνηση έδωσε συναφώς αόριστες και, εν πάση περιπτώσει, μη ικανοποιητικές απαντήσεις, διαβεβαιώνοντας ότι το επίδικο εμπόρευμα δεν έφερε την ορθή επισήμανση, προσθέτοντας όμως ταυτόχρονα ότι η αναμονή παρατάθηκε λόγω επελεύσεως των διακοπών του Πάσχα.

Καίτοι είναι, κατά τη γνώμη μου, σαφές ότι, σ' αυτή τη συγκεκριμένη περίσταση, υπήρξε αδικαιολόγητη καθυστέρηση στην εισαγωγή του εμπορεύματος, ωστόσο δεν νομίζω ότι, εν όψει αυτού και μόνο του περιστατικού, μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Ελληνική Κυβέρνηση καθυστερούσε κατά σύστημα και κατ' επανάληψη την εισαγωγή διαφόρων παρτίδων κοτόπουλων και ότι παρέβη, γι' αυτό, την οδηγία 83/643/ΕΟΚ ή το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Όσον αφορά ειδικότερα αυτόν τον τελευταίο κανόνα, υπενθυμίζω, πράγματι, ότι, όπως προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να συνιστά μια διοικητική πρακτική μέτρο απαγορευόμενο από το άρθρο 30, πρέπει να εμφανίζει χαρακτήρα κάπως σταθερό και γενικευμένο [11].

10 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 1980, περί λεπτομερειών εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 2967/76 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/031, σ. 135).

11 — Απόφαση της 9ης Μαΐου 1985, στην υπόθεση 21/84, *Επιτροπή κατά Γαλλίας*, σκέψη 13 (Συλλογή 1985, σ. 1355)· απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1986, στην υπόθεση 35/84, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, σκέψη 11 (Συλλογή 1986, σ. 545).

23. Υπό το φως των προεκτεθέντων, προτείνω, επομένως, στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει την προσφυγή·

2) να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα·

3) να ορίσει ότι η Γαλλική Κυβέρνηση, παρεμβαίνουσα, θα φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα.